תלמוד בבלי · ראשונים · תוספות רי״ד

# תוספות רי"ד על תענית

רבנו ישעיה דטראני [הרי"ד]

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# תוספות רי"ד על תענית

רבנו ישעיה דטראני [הרי"ד]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תוספות-ריד-על-תענית/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

# תוכן העניינים

**דף ב:** 4
**דף ד.** 4
**דף יג.** 4
**דף טז.** 6
**דף טז:** 7
**דף יט:** 8
**דף כ.** 8
**דף כב.** 8
**דף כג.** 8
**דף כו.** 9
**דף כז.** 9
**דף כז:** 10
**דף כח.** 10
**דף כט.** 12

## דף ב:

מלולב גמר לה מה לולב ביום אף הזכהר נמי ביום או דילמא מניסוך המים גמר לה מה ניסוך המים מאורחא אף הזכרה נמי מאורתא פי' הלולב וניסוף המים באים לרצות ואיבעיא לן מהיכא למד ר' אליעזר מלולב גמר לה ואין מזיכרין אלא מיום טוב הראשון ולא מלילי י"ט הראשון דומיא דלולב שאינו [ניטול] אלא ביום ולא בלילה וכיון שהתחיל להזכיר ביום שוב אינו פוסק. או דילמא מניסוך גמר לה והניסוך אע"פ שלא היו מנסכין אלא ביום מ"מ מן הלילה היו מתעסקים בו במילוי המים כדתנן בפ' החלול (סוכה דנ"א ע"ב) קרא הגבר תקוע והרעו ותקעו ואע"פ שאין חליל של בית השואבה דוחה י"ט נהי שלא היו מכים בחליל ותוקעים בשופרות מ"מ העסק שהיו עוסקים בכל הלילות היו טובים גם בלילה יום הראשון למלאות המים מן השילוח ולהביאם בעזרה מקרות הגבר. והלכך מתחילין להזכיר מלילי י"ט הראשון:

## דף ד.

**סברוה שאלה והזכרה חדא מלתא הוא**. פיר' אע"ג דמפיק לה בלשון שאלה סברו לומר דהיא שאהל הזכרה האי דהא תנן לקמן בג' במרחשון שואלים את הגשמם אלמא משמע דשאלה קמי הזכרה היא:

מאן תנא אמר רבא ר' יהושע היא ולא גרסינן דאמר משעת הנחתו אל אהוא ר' יהושע דמתני' בר פלוגתיה דר"א:

רב אדא בר אהבה הוה מסדר מתני' כ"ד זמנין כנגד תנ"ך ועמל לקמיה דרבא כאן מוכח שהי' רב אדא בר אהבה תלמודא של רבא ולקמן בפ"ג (ד"כ ע"ב) אמרו דרב ושמואל ורב הונא הי' סמכי בזכותיה דרב אדא בר אהבה ש"מ תרי רב אדא בר אהבה הוו (ועמ"ש בפ' לא יחפור במהדורא תניינא) (ת"י וכ"כ התוס' בקדושין דע"ב ע"ב):

## דף יג.

**אלא שזה מתפלל ח"י וזה מתפלל י"ט**. פי' המורה סתם תפלה קרוי ח"י דברכת הבייתוסים ביבנה תקנוה כדאמרי' בברכות (דכ"ח ע"ב) ואינו נ"ל דכיון דשמואל הקטן תיקנה היאך שוגה התנא ח"י ונ"ל דלהכי תני ח"י (דתניא בתוספתא במס' ברכות בשלהי פ"ג ח"י ברכות שאמרו חכמים כנגד חי הזכרות שבהבו לה' בני אילים וכולל של בייתוסים ושל פושעים במכניע זדים ושל זן ושל גרים במבטח לצדיקים ושל דוד בבונה ירושלי' ואם אמר אלו לעצמן ואלו לעצמן יצא ומייתי' לה בירו' בפ' היה קורא ובפ'

תפלת השחר מוכח מכאן דלאחר שתיקנו ברכות הבייתוסים מונה אותם התנא ח"י. וטעמא דמלתא שהיו כוללים של דוד בבונה ירושלים. וכך אתה מוצא בקריבות שנתקנו על ח"י ברכות בפורים וביום הושענא ובי"ז בתמוז ובי' בטבת הוא כולל של דוד בבונה ירושלים (ת"י ועיין במדרש רבה ובתנחומא סוף פ' קרח על פי' ונשלמה פרים שפתינו אמרו ישראל רבש"ע בזמן שבה"ק קיים היינו מקריבים קרבן ומתכפר ועכשיו אין בידינו אלא תפלה טוב (בגי' י"ז) תפלה י"ט ברכות הוצא משם ברכות המינין שתיקנוה ביבנה וכן צמח דוד שתקנן אחריו עכ"ל) אבל התלמוד שלנו מוכיח שאנו מברכים של דוד בפני עצמו ושל בונה ירושלים בפני עצמו דהכי אמרי' בפ' הקורא את המגילה למפרע שמסדר שם כל ח"י ברכות ומונה ברכת הצדיקים לאחריה בונה ירושלים לאחריה ברכת דוד ואע"פ שבתחילה אמר ח"י דאמרי' התם תפלה מנלן פירוש שאם אמרם למפרע לא יצא דתניא שמעון הפקולי הסדיר ח"י ברכות לפני ר"ג על הסדר ביבנה וא"ר ירמיה ואיתימא ר' חייא בר אבא ואמרו לה במתניתא תנא ק"ך זקנים ומהם כמו נביאים תקנו ח"י ברכות על הסדר ואח"כ הולך ומונה י"ט א' אבות ב' גבורות ג' קדושת השם ד' חונן הדעת ה' השיבנו ו' סלח לנו ז' גאולה ח' רפואה ט' ברכות השנים י' קבוץ גליות י"א השיבה שופטינו י"ב ברכת הבייתוסים י"ג על הצדיקים י"ד ברכת ירושלים ט"ו ברכת דוד ט"ז שומע תפלה וג' אחרונות הרי י"ט לאחר שהובעה ברכת הבייתוסים בימי ר"ג כדאמרי' בפ' תפלת השחר (דכ"א ע"ב) ר"ג אומר בכל יום מתפלל אדם ח"י ומקשה תלמוד הני ח"י י"ט הויין א"כ ברכת הבייתוסים ביבנה תקנוה. ת"ש שמעון הפקולי הסדיר ח"י ברכות על הסדר לפני ר"ג א"ל ר"נ לחכמים כלים יש כאן אדם שיודע לתקן ברכה לבייתוסים ירד שמואל הקטן ותקנה ואע"ג שתיקן שמואל הקטן ברכות הבייתוסים לא היו אומרים אלא ח"י ברכות שהיו כוללים ברכת דוד בבונה ירושלים כדתניא בתוספתא דברכות. אבל התלמוד שלנו סובר כדתני' בההיא ברייתא ואם אמר אלו לעצמן ואלו לעצמו יצא וכך נהגנו אנו (בתלמוד) [כתלמוד] שלנו שאנו מברכים י"ט ברכות של דוד בפני עצמה ושל בונה ירושלים בפני עצמה. והכי אמרי' בפ' ע"פ אמר רבא בר שילא בצלותא מצמיח קרן ישועה בהפטרתא מגן דוד ועשיתי לך שם גדול כשם הגדולים אשר בארץ תני רב יוסף זה מגן דוד אלמא מברכים מצמיח קרן ישועה במלכות בית דוד ואינו כוללה עם בונה ירושלים. ופליגי בה אתלמוד שלנו עם תלמוד ירושלמי דבפ' בתרא דר"ה גרסי' בירו' ר' אבא בשם אבא בר רב הונא בתפלה הוא אומר אלהי דוד ובונה ירושלים בנביא אומרים אלהי דוד ומצמיח ישועה. והכי גרסי' נמי בפ' תפלת השחר בירו' בנוי לתלפיות תל שהכל פונים לו תל שכל הפיות מתפללים עליו בברכה וק"ש ובתפלה בברכה בונה

ירושלים בק"ש פורס סוכת שלום ומנחם ציון ובונה ירושלים בתפלה אלהי דוד ובונה ירושלים. אלמא תלמוד שלנו סובר שאינו כוללן ותלמוד ירו' סובר שהוא כוללן. ועוד פליגי בהא דתלמוד יר' סובר שמברכים אלהי דוד ובפ' חלק (דק"ז) בהלכה וד' הדיוטות גרסי' אר"י אמר רב לעולם לא יבאי אדם עצמו לידי נסיון שהרי דוד הביא עצמו לידי נסיון ונכשל מיד אמר דוד נפני הקב"ה רבש"ע מפני מה אומים אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב ואין אומרים אלהי דוד א"ל לדידהו נסינא יתהון וכו' אלמא שאין אומרים אלהי דוד ולפי דברי הירו' הרי אומרים אותו בבונה ירושלים. ועוד מאי דתני רב יוסף ועשיתי לך שם גדול כשם הגדולים אשר בארץ זה מגן דוד למה לא אמר זה אלהי דוד ובונה ירושלים. אל אש"מ התלמוד שלנו סובר שאין מזכירים אלהי דוד כלל הלכך טעות הוא לאומרו [אפילו] לדברי הירו' שאומר אותו ה"מ בכולל ברכת דוד עם בונה ירושלים. אבל אנו שאנו עושים כפי התלמוד שלנו ואין אנו כוללים אלא מברכים בברכת דוד מצמיח קרן ישועה הדיוטות גדולה היא לומר אלהי דוד בבונה ירושלים שבברכתו אין אומרים אלהי דוד והיאך נאמר אותו בברכת ירושלים אם יש לאומרו נאמר אותו בברכתו ולא נחתום מצמיח קרן ישועה אלא אלהי דוד. אלא ודאי בורות וטעות הוא לאומרו כלל כי כל היכא דפליגי תלמוד בבלי עם תלמוד ירו' הלכה כתלמוד בבלי כ"ש שאניו עושים כתלמוד בבלישלא לכלול ואנו חותמים בברכת דוד מצמיח קרן ישועה מה טיבו של אלהי דוד בבנין ירושלים (ת"י דברי הרב ז"ל הביאם מר אבי זלה"ה בס' בית יצחק כ"י על ש"ט א"ח (ס"ס קי"ח) ופלפל עליהם באורך וברוחב:

**סליק פרקא**

## דף טז.

**מאי הר המורי' הר שיצאתה ממנו הוראה לישראל** פי' המורה כי מציון תצא תורה זו לשכת הגזית שבה עמוד נביאים המוכיחים את ישראל. פי' הר המוריה הר סיני. ופי' קמא נ"ל עיקר דכתיב בד"ה ויחל שלמה לבנות את בית ה' בירושלים בהר המוריה אשר נראה לדוד אביהו אשר הכין במקום דוד בגורן אורנן היבוסי אלמא מוכח כי הן המוריה היא ירושלים (ת"י גם מהרש"ק בח'י אגדות הצריך עיון על פי' א' מנח פסוק זה וע"ש) וי"ל הר הבית קורא הר המוריה או י"ל כל הר ירושלים קורא מוריה ובמקום שנעקד יצחק שם היה המזבח והוא שאמר אברהם אשר יאמר היום בהר ה' יראה שבהר הזה היו מתקבצים כל ישראל בג' רגלים דכתיב בהו ג' פעמים בשנה יראה כל זכורך אבל ק"ק שהמקראות אינם מוכיחים כן דכתיב ולך לך אל ארץ המוריה והעלהו שם לעולה

על א' ההרים אשר אומר אליך מוכיח שלא היה יושב שם וכל ההרים ששם נקר' ארץ המוריה וכתיב וישא אברהם את עיניו וירא את המקום מרחוק ואילו היה הר הבית שבתוך ירושלים ידוע היה ועוד שאמר לנעריו שבו לכם פה עם החמור אנה הושיבם שהרי המוריה היה בתוך עיר ירושלים. ועוד שראה איל אחד נאחז בסבך וכי בתוך העי רהיה יער ומכל זה מוכח שלא הי העיר ויישוב שם ואין לומר שאח"כ נבנית ירושלים שם שהרי קודם זה המעשה כתיב ומלכי צדק מלך שלם ומתרגמינן מלכא דירושלים. וי"א שהר הבית שבתוך ירושלים לא הי' בתים בנוים בו אלא כמו יער הי השהיו צומחים בו אילנות שהרי אף בימי דוד גורן היה ולא הי' בחים בנוים בו וכל ההרים שסביבות ירושלים נקראים ארץ המוריה על שם ירושלים:

## דף טז:

מעשה בימי ר' חלפתא ובימי ר' חנניא בן תרדיון שירד א' לפני התיבה ואמר כל הברכה כלה וענו אחריו אמן תקעו הכהנים תקעו מי שענה את אברהם בהר המוריה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה הריעו בני אהרן הריעו. מי שענה את אבותינו על ים סוף הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה וכשבא דבר אצל חכמים אמור לא הי' נוהגים כן אלא בשער המזרח ובהר הבית ראיתי למפרש א' שפירש שזה השינוי עשה ר' חלפתא שלאחר הברהכה אמר מי שענה וכו' וא"ל חכמים לא הי' נוהגים כן אלא בשער המזרח במקדש אבל בגבולין אומרים העניות קודם הברכות כדאמר לעיל ואינו נ"ל פי' זה דמה טעם יש בזה השינוי שבירושלים אומרים הברכות קודם לעניות ובגבולין אומרים העניות קודם לברכות מלתא בלא טעמא היא. ונ"ל שאפי' שבר' חלפתא מקדים הברכות עניו לאו דוקא אלא הכין פירושא אמר כל הברכה וענו אמן וא"כ היו חוקיים וגם היה אומר מי שענה את אברהם בהר המוריה ומיהו קודם הברכה כדכתיבית לעיל ולעולם השינוי לא היה אלא שהי' תוקעים השופרו כדפרישית בראש השנה בפ' ראוהו ב"ד במהדורא תניינא. א"נ י"ל מפני שהי' תוקעים כדי שלא תהא התקיעה בכדי הי' אומרים העניות אחר התקיעות ומפני זה שינה ר' חלפתא סדרה. ומיהו חכמים שתפשוהו על התקיעות תפשוהו כדתנאי בפ' ראוהו ב"ד שלא הי' תקי ות בגבולין. ומאי דאמרן בפירקין דלעיל [די"ד ע"א] במה מתריעין רב יהדוא אמר בשופרו נ"ל דבירושלים קאמר אבל בגבולין בחצוצרות כדמפרש התם בברייתא:

**סליק פרקא**

## דף יט:

תניא אידך רשב"א אומר אף על הספיחים מתריעים בשביעית מפני שיש בהם פרנסה לעניים פ"י י"ל דפליגי בפלוגתא דר"ע ורבנן דר"ע סבר ספיחים אסורים בשביעית אף ספיחי אילנות ורבנן סברי כל הספיחים מותרים כדכתיבית בפ' מקום שנהגו במהדורא תליתאה. ורשב"א ס"ל כרבנן ורשב"ג ס"ל כר"ע ומש"ה קאמר מתריעים על האילנות דוקא ולא על הספיחים:

## דף כ.

**ת"ר כשם שנקדמה לו חמה ליהושע כך נקדמה לו חמה למשה ולנקדימון בן גוריון.** אי קשיא אמאי לא מני חזקיהו ויעקב י"ל שלחזקיהו היה תשלומין ליום שקיצר במות אחז כדכתיב הנני משיב את צל המעלות אשר ירדה בימי אחז וכן ביעקב שמה ששקעה בעבורו זרחה בעבורו אבל אלו הג' הי' בלא תשלומין:

## דף כב.

**או דילמא לא הודו כלו כלל** אי קשיא לך והא תנן לעיל [ד"כ ע"א] דעיר שיש בה דבר מתריעים והיכי פליגי עליה אפי' בחול. תשובה שמעון התימני היה סובר דעיר שיש בה דבר מתרועים עלהי שאר עיירות הסמוכות לה אפי' בשבת דומאי דעיר שהקיפוה עכו"ם וספינה המטרפת בים וחכמים לא הודו לו אפי' בחול שיתריעו ליה שאר עיירות אבל היא בעצמה ודאי מתרעת כדתנן לעיל [ד"כ ע"א] וכן עיר שיש בה דבר אותה העיר מתענה ומתרעת וכו':

## דף כג.

א"ר יוחנן כל שנותיו של אותו צדיק היה מצטער על הפסוק הזה בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים וכו'. כאן מוכח שזהו חוני המעגל שהוא מוזכר במתני' אבל בירו' אומר שחוני המעגל דמתני' הי' בן בנו של זה חוני המעגל שישן ע' שנה דהכי גרסי' התם א"ר יוחנן בן נרייה אהך חוני המעגל בר בריה דחוני המעגל הזה וסמיך לחרבן בהמ"ק הוה נפק מעלוי עד דו תמן נחית מטרא ועאל למערתא וגם ודמך עד דחרב בהמ"ק ואתבני תניין לסוף ע' שנה איתער משנתיה. נפק ואשכח עלמא מחלף זאני דכרמי' הות עבידא זיתין ואני דזיתין הוה עביד' כרמית עאל למדינתא אמרו ומה קלא בעלמא א"ל ומי את

א"ל אנא חוני המעגל א"ל שמועין אנא דהוה עאל לעזרה והיא מנהרא עאל ואנהרת וקרא על גרמיה בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים:
**סליק פירקא**

## דף כו.

**בשלשה פרקים בשנה וכו'** עד ובנעילת שעים פירש המורה נוהגים הי' להתפלל תפלת נעילה בכל תעניותיהם כדרך יוה"כ וכך עיקר כמו שפירש במקרא בעי בגמ' בתעניות ובמעמדות מי איכא מוסיף מכלל דנעילה פשיטא לי' דאית בהו וה"ג בירוש' על מתנ'י את ש"מ תלת ש"מ שמתענים במעמדות ש"מ מתפלל ד' וש"מ אין נשיאות כפים בלילה אלא ביום אלמא ד' תפלות הי' מתפללים כמו ביהו"כ ובפ' תפלת השחר גרסי בירו' ר"ח שחל להיות בתענית אע"פ שאין נעילה בר"ח מזכיר על ר"ח בנעילה ובפירקין תני לקמן כל יום שיש בו מוסף אין בו מעמד נעיהל הא לך בפירוש שהי' מתפללים נעילה במעמדות ובפ' מקום שנהגו [פסחי' דנ"ה ע"ב] גרסי' אמר רב יוחנן ט"ב אינו כתענית צבור לתפילת נעילה פי' דבתענית צבורי איתא נעילה ובט"ב ליתא נעילה והאמר ר' יוחנן הלואי שיתפלל אדם כל היום כולו התם רשות הכא חובה אלמא חובה היא בתענית צבור להתפלל תפילת נעילה והכי אמרי' נמי בפ' הקורא את המגילה עומד [ד' כ"ב ע"א] איבעיא להו תענית צבור בכמה ר"ח ומועד היא דאיכא קרבן מוסף אבל הכא דליכא קרבן מוסף לא א"ד הכי נמי איכא מוסף תפלה ופי' מוסף הפלה היא צלותא יתירא שמתפללים תפלת נעילה בתענית צבור. אבל המורה פי' עם מוסף תפלה ברכה יתירה של ענינו ואינו נ"ל שבעבור ברכה א' ניסיף אדם א' בקריאה. אלמא ודאי על תפלת נעילה קאמר כדפריש הכא:

## דף כז.

ת"ר כ"ד משמרות בירושלים כך כתוב בכל הספרים וכך עיקר והסיפא מפרשת הרישא דקתני הגיע זמן המשמר לעלות חצי המשמר עולה לירושלים וחצי המשמר עולה ליריחו מהו פירושו כ"ד משמורת היו עולם בירושלים וי"ב מהם ביריחו כלומר חציים עולם לירושלים וחציים לירחיו ולאו דוקא י"ב משמרות דלעולם לא עלתה משמרת שלימה לא בירושלים ולא ביריחו אלא חציים לכאן וחציים כאן אלא האי י"ב כמו חציים הוא שכ"ד חצאי משמרות הי' עולים בירושלים וכ"ד חצאי משמרות ביריחו כדי שיהי' אלו שביריחו מספקין מים ומזון לאלו שבירושלים:

**ת"ר ד' משמרות עלו מן הגולה ואלו הן ידעיה חרום פשחור ואמר.** כתב המורה ואיבעיא לי דפשחור לא כתוב גבי כ"ד משמרות. ואני חפשתי ומצאתי אמר במשמרות ט"ז ופשחור לא מצאתי וי"ל אדם גדיל הי' ונקראת כל המשמורה על שמו ומאותן הכ"ד משמרות היה:

## דף כז:

חלקום והעמידם על כ"ד ובללום ונתנום בקלפי בא ידיעה ונטל חלקו וחלק חבירו שש וכן פשחור וכן אמר. פ"י מכל משמרה ומשמרה שבא לה ד' משמרות חלקום ועשאום שש משמרות ועשו מאלה הד' כ"ד. ומה שאמר כבללום ונתנום בקלפי פי' לא נכללו כל הכ"ד ונתנום בקלפי שהרי ידעיה עם כל השש משמרות שלי הם קודמים לשש משמרות דחרים וכן דחרים לאמר ולמה הי' רוצים להגדיל דשמא נקדים חרם לידעיה וכן כלם. אלמא אל הי' כוללים אלא הי' משמרות של ידעיה מי יקדים זה לזה ועשו ו' פתקין א' בק ג' ד' ה' ו' ובאו שש ראשי משמרות ידעי' ומשו ידיהם כבקלפי מי שעלה בדיו א' היה א' ומי שעהל בידו ב' היה ב' ואחר שהגרילו הו' משמרות של ידעי' והיקבעו כסדרון הי' מגרילים הו' דתרים והי' נקבעים אחריהם ואחריהם שש דפשחור ואחיהם שש דאמר והיא דתני בא ידעיה ונטל חלקו וחלק חבירו שש הכין פירושא בימי דוד לא נניו ידעי' מן הקלפי אלא פיתק א' וזכה בשבוע א'. ועכשיו נטל ששה פתקין וזכה בשבוע שלו ובה' שבועות אחרות הרי שש והי' מקדים ידעי' ו' שבועות בזה אחר זה וכן חרים וכן פשחור וכן אמר:

וכך התנו נביאם שביניהם [אפילו] יוריב ראש משמרות עולה לא ידחה ידעי' ממקומן אלא ידעי' עיקר ויוריב טפל לו פי' ידעי' הי' (מקדים) [מקריב] ששה שבועות ויורב טפל לו ומתחברים עמם במשמרותם (בכהנים) [ככהנים] אכסנאים ולא שיפיסו עמהם בקרבנות והי' מתחברים עם שש משמרות ידעי' מפני שידעי' הי' שני להם וה"ה אם עלו עוד משמרות אחרות ה'י נעשים טפילה לאותה שהי' סמוכים אחריהם ולא חקר שיגרילו עמהם שכיון שלא עלו בימי עזרא קנסום כשוב נח יהי' ממנין כ"ד משמורות:

## דף כח.

פרשה גדולה קורין אותה בב' וקטנה ביחוד בשחרית ומנחה נכנסים וקורים על פיהן כקורין אתם שמע נ"ל דהכי גרסי' ולא גרסי' במוסף הכא מתרי טעמא חדא דאין קריאה במוסף אלא בשחרית ומנחה ועוד דאמרי' לקמן דכל מם שי שבו מוסף אין בו מעמד לא

מוסף ולא מנחה (משני) [משום] הכי צ"ל דלא גרסי הכא במוסף אל אשחרית ומנחה בלחוד ומאי דאביע' עלה בגמ' הכין פירושה איבעי' להו היכי קתני בשחרית קורין הקריאות הללו בספר ובמנחה על פיהם א"ד הכי קתני בשחרית ובמנחה נכנסים וקורין על פיהם משם דהני פרשיות מיגרס גריסן או הצריכום ס"ת ופשט לי' דשחרית קורין אותם בס"ת כדרך שקורים הצבורו קריאותיהם כל השנה כלה בס"ת ובמנחה קורין אותם על פיהם:

**כל יום שיש בו הלל אין בו מעמד שחרית קרבן מוסף אין בו נעילה** פי' המורה אותם שהי' בירושלים לא היו מתפללין על קרבן אחריהם בשחרית לפי שאין פנאי לעשות מעמדם שקורים ההלל ומני ההלל היו דוחים את המעמד. קרבן מוסף יום שיש בו קרבן מוסף אין בו מעמד פירוש הנעילה וכ"ש במנחה הסמוכה למוסף לפי שהי' טרודים במוסף שיש בו להקריב בהמות יותר מבתמיד שהוא [אחר] אין לך מוסף בלא [הרבה] בהמות ואל הי' להם פנאי כלל שהכהנים של מעמד טרודים במוסף. וישראלים שבהם הי' טרודים לחטוב עצים ולשאוב מים ודוח' אפי' מעמד דנעילה ואמר ל"ש מעמד על נעילה. וקשה בעיני מאוד בפני זה לורמ שעל אותם של ירושלים מדברת המשנה והטעם מפני שהי' טרודין בקרבן מוסף וקרבן עצים דהא שחרית נמי ומנחה איכא תמודין ומ"ש קרבן עצים מן התמודים. ועדו דעד השתא איירינן וישראל שבאותו מעמד מתקבצין מעריהן והשתא אמר' דעל אותם שהי' עומדים בירושלים קאי ואילו כן היכי לא מפרש התנא כפי מ"ש בירוש' השתא דתנאי סתם משמע דאירישא קאי. וכך נ"ל דאמעמדות דלעיל קאי דאילו בירו' לא הי' עושים הם מעמדות כלל אל אהי' עומדים בעזרה על קרבן ושם מתפללים שיתקבל ברצון והמעמדות א הי' נעשים אלא בערי ישראל והתם קאי והכין פירושה כל יום שיש בו הלל כגון חנוכה אין בו מעמד שחרית שכבוד ההלל דוחה את המעמד כאילו הי' י"ט ואניו דוחה אלא שחרית לא שהיו מתקבצים בשחרית אבל הי' מתקבצים במנחה ובנעילה ומתפללים כדפרישת בריש פרקין שהי' מתפללים נעילה בתעניות ובמעמדות וכנגד ההלל הי' מעמד א' של שחרית:

ונ"ל שהמעמדות הי' מתענים בחנוכה דהא תנן לעיל [ד' ט"ו ע"ב] ואם התחילו אין מפסיקין ולא גריעי מעמדות מתעניות דמטר ולפיכך הי' מתפללים נעילה. קרבן מוסף אין בו נעילה בעבור כבדו קרבן מוסף שהי' כמו י"ט לא הי' עושים מעמד כל עת בתפלה מוסף שתפלת דמוספין והקרבת המוספין כל היום והילכך הי' דוחה מעמד דמוסף בידים ומעמד דנעילה וכ"ש דמנחה הקודמת לנעילה ויום שיש בו קרבן עצים דוהח מעמד דמנחה. מקריבים קרבן עצים סמוך למנחה ורבן עצים הוא כמו י"ט ודוחה

המעמד שלו וחזר ר"ע להיות שונה כבן עזאי דקרבן מוסף אינו דוחה אלא מעמד דמנחה וקרבן עצים דוחה מנחה לנעילה מפני שר"ח דאי' קרבן מוסף הוא מדאורייתא וא"צ חיזוק לדחות יותר מן המעמד שלו אבל קרבן עצים שהוא מדרבנן צריך חיזוק ודוחה מעמדות של מנחה ושל נעילת שערים כך נ"ל פי' משנה זו:

## דף כט.

ותנאי בכ"ט בסיון שלח משה מרגלים מכאן מוכח שביום ז' להסגר מרים קודם שנסעו מחצרות שלח משה מרגלים ולמחרת נסעו הם מחצרות ובאו למדבר פאן שאין לומר שביום ז' להסגרה נסעו שהרי כתיב והעם לא נסע עד האסף מרים ומצורע מוסגר כל יום ז' אסור ליכנס במחנה:

**סליק חדושי תעניות שבח לאל נורא תהלות**